

**КОЛЕДЖ
ПРИВАТНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
УНІВЕРСИТЕТУ КОРОЛЯ ДАНИЛА**

Циклова комісія з юридичних дисциплін

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА»**

ОБОВ'ЯЗКОВА ДИСЦИПЛІНА
освітньо-професійної програми «Право»
початкового рівня вищої освіти – молодший спеціаліст

Галузь знань _____ *08 “Право”*
(шифр і назва галузі знань)
Спеціальність _____ *081 “Право”*
(шифр і назва спеціальності)

Розробник:

Гаврецька М. Й. – доцент кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету, кандидат юридичних наук.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії з юридичних дисциплін.

Протокол від “29” серпня 2018 року № 1.

Голова циклової комісії

Лотоцький М. В.

2018 – 2019 навчальний рік

ВСТУП

Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування в студентів компетентностей, які сприяють абстрактному і логічному мисленню, здатності формулювати власні думки, самокритичності, вмінні працювати з джерелами і фактичним матеріалом, грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати, брати участь в аргументованій дискусії.

Слухачі дисципліни повинні навчитися висловлювати в усній і письмовій формах власні думки щодо сутності, змісту і форм держави і права та основних умінь щодо використання категоріального апарату юридичної науки в професійній діяльності, відстоювати свої погляди, вільно та компетентно спілкуватися в діалоговому режимі з викладачами та іншими студентами.

Навчальна дисципліна спрямована на формування ерудованої, різнобічно розвинутої особистості, здатної використовувати весь спектр набутих компетентностей для досягнення успіху в конкурентному середовищі. Набуті в процесі вивчення дисципліни компетентності підвищують конкурентоспроможність молодих фахівців на ринку праці.

Для досягнення мети поставлені такі основні завдання:

- вивчення основних понять юриспруденції
- аналіз теорій, причин, закономірностей виникнення, розвитку та функціонування держави і права
- набуття навичок пошуку інформації щодо державно-правового розвитку України
- аналіз різноманітних фактів і явищ, формування власних поглядів та презентація їх в усній та письмовій формах.

Результати навчання. Згідно з вимогами освітньо-професійних та освітньо-кваліфікаційних програм студенти повинні знати:

- предмет теорії держави і права та методи його дослідження;
- вчення про походження держави і права;
- поняття, ознаки та форми держави;
- особливості побудови правової держави;
- структуру права і законодавства;
- правотворчість, правозастосування та тлумачення правових норм;
- поняття правопорушення та юридичної відповідальності;
- поняття законності і правопорядку.

вміти:

- вільно володіти загальнотеоретичними поняттями і категоріями;
- застосовувати правові знання в юридичній практиці;
- знаходити необхідну юридичну літературу та грамотно користуватися нею;
- використовувати свої знання для захисту прав і свобод людини та обґрунтовувати законність своїх рішень.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 8	Освітньо-професійні програма «Право» початкового рівня вищої освіти зі спеціальності 081 «Право» з галузі знань 08 «Право»	Обов'язкова (базова)	
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		2-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин - 150		3	4
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 год.; самостійної роботи студента – 3 год.		Лекції	
		44 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		48 год.	2 год.
		Лабораторні	
	<i>не передбачено</i>		
	Самостійна робота		
	58 год.	184 год.	
Індивідуальні завдання: <i>не передбачено</i>			
Вид контролю: Залік – 3-й семестр Екзамен – 4-й семестр			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 1/2,5

для заочної форми навчання – 1/8

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточне оцінювання студентів на семінарських заняттях здійснюється за чотирьох бальною шкалою, де «2» - незадовільно; «3» - задовільно; «4» - добре; «5» - відмінно.

Підсумковий контроль у вигляді екзамену проводиться у текстовій формі і оцінюється відповідно до Шкали оцінювання знань студентів за ECTS

Шкала в балах	Національна шкала	Шкала ECTS
90-100 балів	5 «відмінно»	A
80-89 балів	4 «дуже добре»	B
65-79 балів	4 «добре»	C
55-64 балів	3 «задовільно»	D
50-54 балів	3 «достатньо»	E
35-49 балів	2 «незадовільно»	FX
1-34 балів	2 «неприйнятно»	F

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, презентації.

Діагностика (моніторинг і перевірка) результатів навчання здійснюється шляхом виконання студентами:

- 1) тестових завдань;
- 2) презентацій і виступів на наукових заходах;
- 3) підсумкового заліку і екзамену у тестовій формі.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль І.

Теорія держави і права в правознавстві. Теоретико-методологічні засади держави.

Тема 1. Предмет науки загальної теорії права і держави, її місце в системі правознавства

1. Предмет теорії держави і права. Теорія права і теорія держави. Функції теорії держави і права.
2. Поняття і зміст методології юридичної науки: основні підходи, методи, принципи, концепції та парадигми.
3. Теорія держави і права в системі юридичних і суспільних наук. Співвідношення теорії права, соціології права і філософії права, теорії держави, політології та конституційного права.

Тема 2 . Загальне поняття і основні риси держави. Тип і функції держави як основні характеристики її соціальної сутності

1. Загальне поняття і ознаки держави. Ознаки, які відрізняють державну владу від влади первісного соціально-однорідного суспільства. Основні теорії походження держави.
2. Причини виникнення держави (соціально-класові і соціально-етнічні). Особливості процесів державотворення в сучасних умовах. Національні держави як результат здійснення основного права нації, народу на політичне самовизначення.
3. Ознаки, які відрізняють державу від інших організацій в соціально-неоднорідному суспільстві. Поняття історичного типу держави. Основні причини зміни типів держави. Види історичних типів держави.
4. Функції держави. Поняття функцій держави. Види функцій держави.

Тема 3.Форми держав

1. Загальні поняття і елементи форми держави.
2. Поняття державного правління. Загально-історичні види державного правління. Види форм правління сучасних держав. Форма правління. Форма правління Української держави за Конституцією України.
3. Поняття державного устрою. Загально-історичні види державного устрою. Види устрою сучасних держав. Державний устрій Української держави за Конституцією України.
4. Поняття державного режиму. Основні види державних режимів. Сучасні державні режими. Зміни державного режиму сучасної України.

Тема 4.Механізм і апарат держави

1. Поняття механізму держави, його структура.
2. Поняття апарату держави. Органи держави. Поняття органу держави. Види державних органів. Система «стримувань і противаг» органів законодавчої, виконавчої і судової влади.

3. Принципи і риси апарату держав соціально-демократичної орієнтації.

Тема 5. Держава у політичній системі суспільства

1. Поняття політичної системи суспільства. Елементи політичної системи суспільства. Держава – центр, ядро політичної системи суспільства.
2. Громадські об'єднання у політичній системі суспільства. Поняття громадського об'єднання. Види громадських об'єднань. Поняття громадської організації. Види громадських організацій. Поняття політичної партії. Види політичних партій.
3. Поняття громадського руху. Трудові колективи у політичній системі.
4. Політична система суспільства соціально-демократичної орієнтації. Принципи функціонування і розвитку політичної системи у суспільстві соціально-демократичної орієнтації.
5. Форми взаємодії органів держави з громадськими об'єднаннями і трудовими колективами.

Змістовий модуль II.

Сучасні концепції держави і права людини.

Тема 6. Правова держава-головний організатор і гарант здійснення та захисту основних прав людини

1. Поняття та принципи правової держави. Вихідні положення сучасної загальної теорії правової держави.
2. Основні ознаки правової держави (соціально-змістовні і формальні).
3. Громадянське суспільство. Поняття та ознаки громадянського суспільства.
4. Правова держава як держава соціальної демократії. Становлення правової держави в Україні.

Тема 7. Сутність сучасних держав соціально-демократичної орієнтації

1. Поняття держави соціально-демократичної орієнтації. Основні різновиди таких держав.
2. Внутрішні завдання і функції держав соціально-демократичної орієнтації (у гуманітарній, економічній та політичній сферах життя).
3. Зовнішні завдання і функції держав соціально-демократичної орієнтації (в гуманітарній, економічній та політичній сферах життя).

Тема 8. Основні права людини, права нації, народу і права людства як загально-соціальне явище

1. Міжнародні стандарти в галузі прав людини, в яких відображено процес поступового визнання основних прав людини. Сучасні міжнародно-правові акти. Міжнародний захист прав людини. Організаційна структура європейської системи захисту прав людини.

2. Система обов'язків людини і громадянина. Поняття юридичного обов'язку. Класифікація обов'язків.

3. Система прав дитини як складова системи прав людини. Поняття прав дитини. Нормативні акти про права дитини. Різновиди прав дитини.

4. Система гарантій прав, свобод і обов'язків людини і громадянина в демократичній державі.

5. Основні права нації, права народу. Поняття таких прав, їх види. Специфічні права національних меншин. Основні права людства.

Тема 9. Права людини і суб'єктивне юридичне право. Правовий статус особи

1. Право, як волевиявлення держави. Об'єктивне і суб'єктивне юридичне право.

2. Суб'єктивне юридичне право та юридичний обов'язок. Суб'єкт права. Правоздатність, дієздатність, деліктоздатність суб'єкта права. Поняття юридичного обов'язку особи. Види обов'язків.

3. Правовий (юридичний) статус особи. Поняття правового статусу особи. Структура правового статусу особи. Види правових статусів особи. Загальний статус. Спеціальний статус. Індивідуальний статус. Види правових статусів особи за суб'єктами.

4. Конституційне закріплення прав людини в Україні. Особисті, політичні, економічні, соціальні, культурні права людини згідно з Конституцією України. Гарантії прав людини.

Тема 10. Об'єктивне юридичне право

1. Поняття права. Ознаки об'єктивного юридичного права.

2. Поняття соціальної норми. Основні види соціальних норм.

3. Ознаки, що відрізняють норми права від норм поведінки у первісному соціально-однорідному суспільстві. Ознаки, що відрізняють норми права від інших соціальних норм у соціально-неоднорідному (зокрема, класовому) суспільстві.

4. Поняття правосвідомості. Елементи правосвідомості. Правова ідеологія. Правова психологія. Поведінкова частина правосвідомості. Функції правосвідомості.

5. Структура правосвідомості. Правові знання. Правові оцінки. Правові установки.

Змістовий модуль III.

Право як соціальне явище.

Тема 11. Об'єктивне юридичне право у соціальній системі

1. Право – економіка - політика. Співвідношення права і економіки. Співвідношення права і політики. Взаємозв'язок держави і об'єктивного юридичного права.

2. Функції права (правового регулювання). Поняття функцій права, їх види.

Тема 12. Типологія об'єктивного права. Сутність права соціально-демократичної орієнтації

1. Типологія права. Поняття історичного типу права. Види історичних типів права. Поняття перехідного типу права соціально-демократичної орієнтації.
2. Загальні принципи об'єктивного юридичного права. Поняття принципів права; їх значення. Види принципів права. Загальнолюдські принципи юридичного права. Поняття таких принципів, їх види.
3. Конкретно-історичні принципи права. Галузеві й міжгалузеві принципи права. Принципи інститутів права.
4. Перехідний тип права соціально-демократичної орієнтації. Поняття права соціально-демократичної орієнтації. Типологічні принципи права соціально-демократичної орієнтації.

Тема 13. Правотворчість. Форми об'єктивного права

1. Загальна характеристика правотворчості. Поняття правотворчості. Риси правотворчості. Види правотворчості. Стадії правотворчості.
2. Форми (джерела) права. Поняття форми права. Види зовнішніх форм права. Нормативно-правовий акт – основна форма права соціально-демократичної орієнтації.
3. Закони. Поняття закону. Ознаки закону. Види законів.
4. Поняття підзаконних нормативно-правових актів. Ознаки підзаконного нормативного акту. Основні види підзаконних нормативно-правових актів державних органів. Види підзаконних юридичних актів, які можуть набувати нормативного значення.
5. Чинність нормативно-правових актів в часі (пряма, зворотна, переживаюча), в просторі, по колу осіб.

Тема 14. Система права. Система і систематизація нормативно-правових актів

1. Правова система і система права. Поняття правової системи. Сім'я правових систем. Різновиди сім'ї правових систем.
2. Поняття системи права. Поняття структури системи права. Поняття галузі права. Види галузей права. Поняття інституту права. Види інститутів права.
3. Система законодавства. Поняття системи законодавства. Поняття структури системи законодавства. Вертикальна структура законодавства. Горизонтальна структура законодавства. Державна структура законодавства.
4. Систематизація законодавства. Поняття систематизації законодавства. Види (способи) систематизації законодавства. Поняття консолідації. Поняття кодифікації законодавства. Види кодифікації. Поняття інкорпорації законодавства. Види інкорпорації.

Тема 15. Правові (юридичні) норми

1. Загальна характеристика правової норми. Поняття правової норми. Ознаки загального характеру правової норми.

2. Структура правової норми. Елементи правової норми. Поняття диспозиції, гіпотези, санкції. Види диспозицій, гіпотез, санкцій юридичних норм.
3. Форми викладу правових норм у статтях нормативно-правових актів.
4. Види правових норм.

Тема 16. Правомірна поведінка. Реалізація права

1. Загальна характеристика правомірної поведінки. Поняття правомірної поведінки. Ознаки правомірної поведінки. Види правомірної поведінки.
2. Поняття реалізації правових норм. Основні форми реалізації правових норм (використання, виконання, додержання норм права).

Змістовий модуль IV.

Право як регулятор суспільних відносин.

Тема 17. Законність і правопорядок

1. Загальна характеристика законності. Поняття і значення законності. Основні принципи законності у державі соціально-демократичної орієнтації. Поняття і значення правопорядку.
2. Гарантії законності. Поняття гарантій законності. Види гарантій законності. Юридичні гарантії законності. Поняття юридичної гарантії законності.
3. Поняття правової культури особи: її значення. Види правової культури. Поняття правового виховання. Засоби правового виховання. Поняття та значення юридичного всеобучу.

Тема 18. Тлумачення правових норм

1. Загальна характеристика тлумачення правових норм. Поняття тлумачення-з'ясування правових норм. Поняття тлумачення-роз'яснення правових норм. Необхідність тлумачення правових норм.
2. Способи тлумачення правових норм. Поняття та види способів тлумачення.
3. Види тлумачення правових норм. Поняття офіційного тлумачення. Його види. Поняття неофіційного тлумачення та його види.
4. Акти тлумачення правових актів. Поняття інтерпретаційно-правового акта. Його ознаки. Види інтерпретаційно-правових актів.

Тема 19. Застосування правових норм

1. Загальна характеристика застосування правових норм. Основні риси правозастосувальної діяльності. Вимоги правильного застосування правових норм. Основні стадії застосування правових норм.
2. Правозастосовні акти. Поняття акту застосування правових норм. Ознаки правозастосовних актів. Види правозастосовних актів.
3. Застосування правових норм за аналогією у разі прогалини в законодавстві. Поняття прогалини праві. Поняття аналогії закону. Поняття аналогії права.

Тема 20. Правові відносини

1. Загальна характеристика правових відносин. Поняття правового відношення. Ознаки та види правовідносин.
2. Склад правовідносин: суб'єкти, об'єкти і зміст правовідносин. Поняття об'єкта правовідносин. Види об'єктів. Юридичний та фактичний зміст правовідносин.
3. Поняття суб'єкта правовідносин. Види суб'єктів правових відносин. Правоздатність, дієздатність, деліктоздатність суб'єкта правовідносин.
4. Юридичні факти. Поняття юридичного факту. Види юридичних фактів.

Тема 21. Юридична відповідальність за правопорушення

1. Загальна характеристика правопорушення. Поняття правопорушення. Ознаки правопорушення.
2. Склад правопорушення. Суб'єкти правопорушення. Поняття деліктоздатності. Об'єкти правопорушення (поняття; види). Об'єктивна сторона правопорушення. Суб'єктивна сторона правопорушення. Види (форми) вини. Види правопорушень. Злочини. Проступки (види проступків).
3. Юридична відповідальність. Поняття юридичної відповідальності. Функції юридичної відповідальності. Принципи юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності. Стадії юридичної відповідальності.

Тема 22. Правове регулювання суспільних відносин

1. Загальна характеристика правового регулювання. Поняття правового регулювання. Види правового регулювання. Стадії правового регулювання. Сфери та межі правового регулювання. Поняття сфери правового регулювання. Види сфер і меж правового регулювання.
2. Предмет, метод і типи правового регулювання. Поняття предмету правового регулювання. Поняття методу правового регулювання; види методів правового регулювання. Поняття типу правового регулювання. Види типів правового регулювання. Механізм правового регулювання. Поняття механізму правового регулювання. Елементи механізму правового регулювання.
3. Техніка правового регулювання. Поняття юридичної техніки. Види юридичної техніки. Ефективність правового регулювання.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	Всього	у тому числі				Всього	у тому числі			
		л	п	с	с.р.		л	п	с	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
МОДУЛЬ I										
Змістовий модуль I. Теорія держави і права в правознавстві. Теоретико-методологічні засади держави.										
Тема 1. Предмет науки загальної теорії права і держави, її місце в системі правознавства	8	2	0	2	4	12	2	0	0	12
Тема 2. Загальне поняття і основні риси держави. Тип і функції держави як основні характеристики її соціальної сутності	10	2	0	4	4	14		0	0	12
Тема 3. Форми держав	10	2	0	4	4	12	2	0	0	12
Тема 4. Механізм і апарат держави	8	2	0	2	4	12			0	10
Тема 5. Держава у політичній системі суспільства	8	2	0	2	4	10			0	10
Разом за змістовним модулем I	44	10	0	14	20	60	4	0	0	56
Змістовий модуль II. Сучасні концепції держави і права людини.										
Тема 6. Правова держава-головний організатор і гарант здійснення та захисту основних прав людини	6	2	0	2	4	10	2	0	0	10
Тема 7. Сутність сучасних держав соціально-демократичної орієнтації	6		0		4	12		0	0	10
Тема 8. Основні права людини, права нації, народу і права людства як загально-соціальне явище	8	2	0	2	4	14	2	0	2	12
Тема 9. Права людини і суб'єктивне юридичне право. Правовий статус особи	8	2	0	2	4	12	2	0		10
Тема 10. Об'єктивне юридичне право	8	2	0	2	4	12	2	0		10
Разом за змістовним модулем II	36	8	0	8	20	60	6	0	2	52
ЗАЛК										
Усього годин за МОДУЛЬ I	80	18	0	22	40	120	10	0	2	108
МОДУЛЬ II										
Змістовий модуль III. Право як соціальне явище.										
Тема 11. Об'єктивне юридичне право у соціальній системі	4	2	0	2	2	6	1	0	0	6
Тема 12. Типологія об'єктивного права. Сутність права соціально-демократичної орієнтації	4	2	0			7		0	0	6
Тема 13. Правотворчість. Форми об'єктивного права	10	4	0	4	2	8	2	0	0	6
Тема 14. Система права. Система і систематизація нормативно-правових актів	8	2	0	4	2	6	2	0	2	6
Тема 15. Правові (юридичні) норми	6	2	0	2	2	12	1	0	0	8
Тема 16. Правомірна поведінка. Реалізація права	4	2	0	2		7		1		0
Разом за змістовним модулем 3	36	14	0	14	8	46	6	0	2	38
Змістовий модуль IV. Право як регулятор суспільних відносин.										
Тема 17. Законність і правопорядок.	6	2	0	2	2	6	1	0	0	6
Тема 18. Тлумачення правових норм.	4	2	0	2	2	7		0	0	6
Тема 19. Застосування правових норм.	6	2	0	2		6		0	6	
Тема 20. Правові відносини.	6	2	0	2	2	9	1	0	2	6
Тема 21. Юридична відповідальність за правопорушення.	6	2	0	2	2	9	1		0	8
Тема 22. Правове регулювання суспільних відносин.	6	2	0	2	2	7	1	0	0	6
Разом за змістовним модулем 4	34	12	0	12	10	44	4	0	2	38
Усього годин за МОДУЛЬ II	70	26	0	26	18	90	10	0	4	76
ЕКЗАМЕН										
Усього годин за МОДУЛЬ I і II	150	44	0	48	58	210	20	0	6	184

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України (від 28 червня 1996 р.). – К., 1996. – 47 с. // <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року. // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/55-12>
3. Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>
4. Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/shaw/995_015
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/shaw/995_004

Підручники, посібники, словники:

1. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрНУ України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрНУ України О. В. Петришина. – Харків: Право, 2011. – 584 с.
2. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права: підручник / М. С. Кельман. – Київ: «Кондор», 2016. – 716 с.
3. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: Підручник. – 3-тє видання. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 524 с.
4. Словничок юридичних термінів: Навч. посіб. / Уклад. В. П. Марчук. — К.: МАУП, 2003. — 128 с.
5. Теорія держави і права: підручник / О.В.Петришин, С.П.Погребняк, В. С. Смородинський та ін. ; за ред. О.В.Петришина. – Х.:Право,2015. – 368с.
6. Теорія держави і права : навч. посіб. для підгот. фахівців з інформ. безпеки/ [О.О. Тихомиров, М.М. Мікуліна, Ю.А. Іванов та ін.]; за заг. ред. Л.М. Стрельбицької. – Київ: Кондор-Видавництво, 2016. –332 с.
7. Теорія держави і права : посіб. для підгот. до держ. іспитів / Д. В. Лук'янов, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський, Г.О. Христова ; за заг. ред. О.В. Петришина. – 5-те вид., допов. і змінене. – Х. : Право, 2016. – 198 с.
8. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є.В. Білозьоров, В.П. Власенко, О.Б. Горова, А.М.Завальний, Н.В. Заяць та ін.]; за заг. ред. С.Д. Гусарєва, О.Д. Тихомирова. – К. : НАВС, Освіта України, 2017. – 320 с.
9. Тлумачний словник з теорії держави і права / Авт.упоряд. К. Г. Волинка. – К.: Магістр – ХХІ сторіччя, 2006. – 112 с.
10. Тлумачний словник-мінімум з юридичної термінології (англо-український): Legal Terminology Explanatory Thesaurus (English-Ukrainian): словник / О.В. Пушкіна, О.Б. Тарнопольський, М.Р. Кабанова, Н.В. Никоненко, П.В. Бредбієр. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2013. – 96 с.

11. Українсько-англійський словник правничої термінології [Текст] / уклад. Л. В. Мисик ; відп.ред. В. Т. Нор. – К. :ЮрінкомІнтер, 1999. – 528с.

Додаткова:

12. Дідич Т. О. Нормопроекування: питання теорії та методології: Монографія. – К.: Вид-во Європ. університету, 2010. – 160 с.

13. Кельман М. С. Право як феномен природи / М. С. Кельман // Право як регулятор суспільних відносин: історія, теорія, практика: міжнародна науково-практична конференція (м. Київ, 18-19 квітня 2016 року). – 2016. – С. 48 – 54.

14. Кельман М. С. Проблеми суверенітету на сучасному етапі державотворення // Проблеми формування національної правової системи України та її адаптації до європейського права : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 5-6 травня 2017р.). – 2017. – С. 96–101.

15. Оніщенко Н. М. Система права як юридична основа правової системи // Правова держава: щорічник наук. пр. – 2002. – Вип. 13. – С. 39 – 47.

16. Онуфрієнко О. Правові засоби як основна категорія теорії права // Українське право. – 2003. – № 1. – С. 90 – 99.

17. Плавич В. П. Проблема колізій та шляхів їх подолання в сучасному законодавстві України // Правова держава: Щорічник наук. пр. – 2002. – Вип. 13. – С. 500 – 505.

18. Подковенко Т. О. Система законодавства: загальнотеоретична характеристика // Держава і право. Юрид. і політ. науки: Зб. наук. пр. – 2003. – Вип. 21. – С. 77 – 83.

19. Скрипнюк О.В. Демократія: Україна і світовий вимір (концепції, моделі та суспільна практика). – К.: Логос, 2006. – 368 с.

20. Скуратівський А. Взаємозв'язок правової культури і соціального буття в процесі суспільної трансформації // Право України. – 2004. – № 1. – С. 17 – 18.

21. Теорія держави і права у схемах і визначеннях: / Бабкіна О.В., Волинка К.Г. – К. – 2004. – 144 с.

22. Тодика Ю.М. Тлумачення Конституції і законів України: теорія та практика: Монографія. – Х.: Факт, 2003. – 328 с.

23. Україна: права людини в перехідний період / Під ред. В. І.Денисова, В. І. Свінтова. – К., 2001. – 184 с.

24. Федоренко Г. О. Загальнотеоретичні проблеми функціонування держави в умовах регіоналізації // Право України. – 2004. – № 11. – С. 129 – 131.

25. Федоренко Г. О. Поділ та єдність влади: інтеграційні механізми на парламентському рівні // Право України. – 2002. – № 11. – С. 13 – 15.

26. Фулей Т. Загальнолюдські (загально цивілізаційні) принципи права: деякі теоретичні аспекти // Право України. – 2003. – № 7. – С. 24 – 29.

27. Ющик О. І. Суб'єктивне право – вихідний пункт дослідження права // Держава і права. Юрид. і політ науки: Зб. наук. пр. – 2003. – Вип. 21. – С. 16 – 23.

28. Якубенко В. Напрями підвищення ефективності реалізації принципів соціальної держави // Українське право. – 2003. – № 1. – С. 100 – 106.

29. Якубовський О. Взаємодія держави і громадянського суспільства в Україні // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2004. – № 1. – С. 317 – 321.

Інтернет-ресурси:

1. Бабкін В. Д. Філософія права та загальна теорія держави і права: проблеми взаємодії [Електронний ресурс] / В. Д. Бабкін // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22 : Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. – 2013. – Вип. 12. – С. 3-8. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_022_2013_12_3
2. Волинка К. Г. Теорія держави і права : Навч. посіб. – К.: МАУП, 2003. – В 67, 240 с. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://chitalka.info/pr3_10/pr3_10index.htm
3. Жаровська І. М. Сучасна теорія держави і права: традиційність та новаторство підходів [Електронний ресурс] / І. М. Жаровська // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. – 2016. – № 837. – С. 252-257. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2016_837_43
4. Загальна теорія держави і права – М.В.Цвік – Харків: Право, 2002. – 432 с.– [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://the-law.at.ua/load/juridichna_literatura/teorija_derzhavi_i_prava/zagalna_teorija_derzhavi_i_prava_m_v_cvik_kharkiv_pravo_2002_432_s/2-1-0-60
5. М.С.Кельман, О.Г.Мурашин. – К.: Кондор, 2006. – 475 с. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://the-law.at.ua/load/juridichna_literatura/teorija_derzhavi_i_prava/m_s_kelman_o_g_murashin_k_kondor_2006_475_s/2-1-0-26
6. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави. Видання 5-те, зі змінами. Навчальний посібник. – К.: Атіка. – 2001 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://the-law.at.ua/load/juridichna_literatura/teorija_derzhavi_i_prava/rabinovich_p_m_osnovi_zagalnoji_teoriji_prava_ta_derzhavi_vidannja_5_te_zi_zminami_navchalnij_posibnik_k_atika_2001/2-1-0-24
7. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. – Харків: Консум, 2001. – 656 с. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/687/1/>
8. Скакун О. Ф. Загальна теорія права і держави: проблематизація та переосмислення метатеорії / О. Ф. Скакун // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2012. – № 4. – С. 27-36. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmju_2012_4_6.
9. Теорія держави і права у схемах і визначеннях – О. В. Бабкіна, К. Г. Волинка (2004) – 144 с.– [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://the-law.at.ua/load/juridichna_literatura/teorija_derzhavi_i_prava/teorija_derzhavi_i_prava_u_skhemakh_i_viznachennjakh_o_v_babkina_k_g_volinka_2004_144_s/2-1-0-59
10. Хахуліна К. С. Теорія держави та права як основа буття юриспруденції [Електронний ресурс] / К. С. Хахуліна // Правничий часопис Донецького

університету. – 2013. – № 1. – С. 116-121. – Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pchdu_2013_1_20